

TELEVIZYON VE TOPLUM

Roger WANGERMEE

**Çeviren :
Doç. Dr. M. Zafer ÜSKÜL**

Genel olarak televizyon mesajının alındığı yer aile ortamıdır. Ancak bu, televizyon mesajının kendi içine kapanmış küçük hücrelere yöneldiği anlamına gelmez. Günümüzde, haberleşme sisteminde hem alıcının hem de vericinin tek başına olmadığına iyice inanılmıştır. Bunlar kendilerini koşullayan, eylemlerini ve tepkilerini belirleyen bir ortamda yer almaktadırlar. Televizyon seyircisinin bir mesajdan algılandığı ve tepki gösterme biçiminin ise tek, özel olmadığı çok önceden belirtilmiştir. Televizyon seyircisinin algısı ve tepki gösterme biçimi aile üyelerinin ve ailesinin içinde yer aldığı toplumsal kümenin üyelerinin algılarına ve tepki gösterme biçimlerine çok benzemektedir. Bunlar sanki kişinin sosyo-kültürel statüsünce önceden belirlenmiştir. Görünürlere karşın, televizyonla iletilen mesaj tek tek kişilere değil fakat ortak düşüncelerle, ortak beğenilerle, anlama olanaklarındaki benzer sınırlarla, benzer özelemlerle bir toplumsal kümenin üyesi olan insanlara ulaşmaktadır.

Endüstrileşmiş ülkelerde, televizyon nüfusun tümüne ulaşmıştır ya da ulaşmak üzeredir. Bir televizyon alıcısına sahip olmak be-

lirli bir sınıfa vergi değildir. Telefon yada bulaşık yıkama makinasının tersine, televizyon alıcısı, çeşitli toplumsal katmanlarda çok hızlı bir dikey yayılma göstermiştir. Televizyon alıcısı, işçi kesiminde, küçük dereceli memurlar arasında daha hızlı yayılmıştır. Televizyona karşı en uzun direnci de en zenginler, öğrenim düzeyi en yüksek aileler, aydınlar ve üniversiteliler göstermiştir. Günümüzdeyse, A.B.D.'de, Kanada'da, İngiltere'de, Almanya'da televizyon alıcısına sahip olmayanlar yalnızca çok düşük gelirli ailelerdir.

Bütün bunlar, televizyonun herkesi aynı biçimde etkilediği anlamına gelmez. Tüketimin önemini, herşeyden önce, sunulan televizyon seyretme olanağı belirler. Amerikalılar Avrupalılara göre daha büyük tüketiciyseler (yeni bir ankete göre Amerika'da günde ortalama altı saat televizyon seyredilirken Avrupa'da bu süre iki-üç saati geçmemektedir) bunun nedeni, Amerika'da televizyonun aşağı yukarı aralıksız yayın yapmasıdır. Oysa Avrupa'da, akşam ve öğle saatleri dışında çoğu kez didaktik ve okul programları sunulmaktadır. Her yerde gözlenmektedir ki, en çok televizyon seyredenler arasında gençlerden çok elli yaşın üzerindeki, erkeklerden çok kadınlar, zenginlerden çok düşük gelirliler, uzun yıllar okumuş olanlardan çok az eğitim görmüş kişiler yer almaktadır.

Televizyon bir kitle haberleşme aracıdır. Yayını herkes tarafından alınabilir, herkese aynı programları sunar. Ancak, bu programlar herkesçe aynı biçimde algılanmamaktadır. Programlar elbette önemlidir ama televizyon seyircisi de önemlidir. Televizyon seyircisi, önceleri sanıldığından daha az edilgen (pasif) dir. önemli olan, kendisine sunulan programı nasıl değerlendirdiğidir.

Uzun süre yapıldığı gibi şöyle demekle yetinilebilir: Televizyon değişen oranda eğlence, kültür ve haber yayını yapar. Sonra da, bu üç alanda, tek yönlü olacak bir eylemin etkililiği üzerinde durulabilir. Oysa, televizyonun işlevleri bundan daha karmaşıktır.

Sözgelimi, televizyonun şu işlevleri birbirinden ayrılabilmiştir: Haber işlevi, kültür ve eğitim aktarma işlevi, baskı işlevi (rekâm ve propaganda ile), anlatım ve yaratma işlevleriyle psiko-sosyal eğlence işlevi, (yalnızlıktan kurtarmayı amaçlayan) topluma bağlayıcılık işlevi ve (gerilimlerin özgürleştirilmesi ve yoksunluk-

ları ödünleme yoluyla) sosyal psikoterapi işlevi (1). Televizyon, bu çeşitli işlevleri öbür haberleşme tekniklerinden daha iyi gördüğü ölçüde çok büyük bir kitlenin ilgisini çekmeyi başarır. Çoğu kez bu işlevleri birbirlerinin içine girerler; bazen uyuşmazlar ama birbirlerini güçlendirebilirler de. Bir oyun yayını bazılarınca bir kültürel deney gibi algılanırken bir haber yayını bir oyuna yada bir kaçışa dönüşebilir.

Görülmektedir ki, çeşitli yayınlar, kapsamlarına ve yerine getirdikleri işlevlere bağlı olarak, kendi seyircisini oluştururlar. Bu seyirci bazen geniş ve aldırışsız, bazen de daha sınırlıdır ve daha önceden var olan beğenilere ve redlere göre oluşur.

KİTLE HABERLEŞMESİNE DİRENÇ

Kitle haberleşmeleri konusunda çeyrek yüzyılı aşkın incelemelerden sonra, kitle haberleşmelerinin koşulsuz büyük bir güce sahip oldukları inancı bırakılmıştır. Gerçekten, insanların, kendi açılarından gördükleri eğitime, kültürlerine, çevrelere ve altında kalabilecekleri etkilerin çokluğuna bağlı olarak bazı direnç teknikleri geliştirdikleri ortaya konmuştur (2). Her şeyden önce, kitle haberleşme araçlarının sundukları arasında bir ön seçim yapar insanlar. Uzun süreden beri bilinmektedir ki, insanlar herhangi bir gazeteyi değil kapsamıyla kendi toplumsal ve kültürel kaygılarını yansıtan gazeteyi okumayı yeğlerler. Kendilerine sunulan programlar içinden de, televizyon seyircileri çoğu kez önceden seçim yaparlar ve beğenilerine uygun olmayacağını sandıkları yayınlarla ilgilenmezler. Öğretim görmemiş bir işçi ailesi, çağdaş resimle ilgili bir programı, büyük bir olasılıkla izlemez; sosyalist partinin yaptığı propaganda yayınları, kuramsal olarak herkese yönelik de olsa, gerçekte özellikle sosyalistlerce, yani önceden inanmış olanlarca izlenir. Öyle ki, tehlikesi daha az da olsa, inanç arttıkça karşı propagandayı izleme isteği azalmaktadır. İnançlıların, fanatiklerin, inançlarına ters düşüncelerle kafalarının karıştırılmasına büyük bir enerjiyle karşı çıktıkları gerçeği kanıtlanmıştır.

(1) Roger Clausse, **Les Nouvelles, synthase critique**, Bruxelles, 1963.

(2) Bkz.: Joseph T. Klapper, **The Effects of Mass Communication**, Glancee, 1960.

Kitle haberleşmesinin gücünü azaltan ikinci engel şudur: Herşeye karşın programın izlendiğini varsayalım. Ortaya atılan kanıtların tümü eşit olarak algılanmamaktadır. Sunulan kanıtlar arasından, kişi en kolay çürütebileceği sandığı kanıtları seçmektedir. Hata çoğu kez, ön yargılı kişiler sunulanı değiştirmekte, niteliğini bozarak algılamaktadır. Irk ayrımını suçlayan bir film bazılarınca ırkçı duygularını doğrulayıcı biçimde yorumlanabilmektedir. Aynı nitelikte bir engel, kültürel mesajların iletiminde de vardır. Müzelerin seyircisi ve tiyatro ve konsere gitme konularında yapılan anketler göstermiştir ki, kültürel ve estetik deney tanrı vergisi değildir; insanların arasına gökten keyfi olarak düşen bir yetenek değildir. Kültür eseri doğal bir bellilik olarak ortaya çıkmaz. Kültür eserinin şifresi ancak şifre biliniyorsa çözümlenebilir. Bu şifre çoğu kez bir ana dili öğrenir gibi öğrenilir, uygun bir ortama yavaş yavaş girerek öğrenilir. Kültürel konuları özümseme yeteneği üzerinde öğrenim derecesi ile aile ve toplum çevresinden edinilen eğitim belirleyici bir rol oynar.

Televizyon için de yukarıda söylenenler geçerlidir. Genelde, işçi ve köylüler kendilerini, kültürel yada artistik gelenekleri yansıtan yayınlarla ilgili duymamaktadırlar. Bu tür yayınların kendilerine yönelik olmadığını düşünmektedirler. İzlediklerinde de anlamamaktadırlar, çünkü şifreyi bilmemektedirler. Bu yayınlar, onlara yabancı bir dilde konuşmaktadır.

Üçüncü engel, seçimi yapan bellekten gelmektedir. Kişinin belleği, kişinin önceden sahip olduğu düşünceleri doğrulayan, önceden sahip olduğu beğenileri güven altına alan yayınları alıkoymakta, bunların çevresinde gerçek bir koruyucu ağ kurmaktadır.

Bu direnci açıklamak için, sosyolog Paul Lazarsfeld ve öğrencileri, kitle haberleşmesinin kişilerle değil kümelerle ilişki kurduğunu ortaya çıkarmışlardır. Tek başına gazetesini okurken, radyosunu dinlerken yada televizyonun karşısında otururken kişi yine de bir toplumsal kümenin üyesi olmayı sürdürmektedir. Bir parti için açığa vurabileceği bağlılık, bazı tür programları seçmesi yada seçmemesi, kişinin bir toplumsal sınıfa üye olduğunu gösterir, ekonomik bir dayanışmayı yada entellektüel bir sempatiyi açıklar. Bir sınıfta yer alma, manevi bir aileye bağlı olma bilinci nedeniyle doğan kişiler arasındaki uygunluk, kümenin üyeleri arasındaki iliş-

kilerle beslenir. Öyle ki, sonuçta, bir küme içindeki kişisel ilişkiler kitle haberleşmesinin algılanmasını koşullar ve yöneltir.

Katz ve Lazarsfeld, bir küme içinde, yetkilerini ve otoritesini kabul ettirmeyi başaran, düşüncelerini ve yargılarını kabul ettirmeyi bilen liderlerin ortaya çıktığını göstermişlerdir. Öyle ki, kitle haberleşme araçlarının eylemi gerçekte, alışkanlıkların, geleneklerin, çıkarların, kişisel ilişkilerin karmaşık bir ağda birbirinin içine girdiği bir zincir üzerinde oluşmaktadır.

Bütün bunların bilincine vardıldıktan sonra, kitle haberleşme araçlarının özellikle var olan düşünceleri güçlendirmeye, davranışları ve eski beğenileri onaylamaya katkıda bulunduğu kabul edilmiştir. Ancak bunun anlamı, değişme şansının algılamaya elverişli durumlara bağlı olduğudur.

Bazı kesimlerde, küme değişmeye elverişlidir. Kümenin kendisini en az ilgili duyduğu alanlarda, değişmeye elverişlilik daha da büyüktür. Hatta, -sözgelimi reklâm teknikleri sayesinde- değişmeye koşullanma durumu doğabilir. Ne yazık ki bu, çoğu kez, düşüncelerin ve davranışların değiştirilmesi yerine maddi malların kabul ettirilmesi için uygulanmaktadır. Düşünce ve davranışların değiştirilmesi, geleneklerin en fazla özümlediği alanlarda en büyük olanaksızlığa düşmektedir. Toplumda, düşünce ve inanç alanında değişmeye, başkalarına göre daha açık kümeler vardır; bunlar öncü düşünce kümesi rolünü oynayabilirler. Bazı dönemlerde bir kümenin değişmeyi isteyebileceği, bir haberleşme aracı kendisine öneride bulununcaya ve bu öneri düşünce liderlerince kabul edilinceye kadar, nasıl yöneleceğini bilmeden değişmeyi bekleyebileceği ortaya konmuştur. Kitle haberleşmesinin eylemi, kümenin uyumunu bozan karışıklık anlarında da özellikle etkili olabilir.

Şimdiye dek sosyologların yinelemenin ve sürenin davranış değişikliği üzerindeki etkilerini kötü ölçtüklerini eklemek gerekir. Televizyonun, belirli bir alanda uzun süre bir eylem yürütebileceğini ve kendisini öbür kitle haberleşme araçlarına, düşünce liderlerine, herhangi bir küçük kümeye ve sonunda daha geniş bir kümeye kabul ettirebileceğini düşünmeye engel yoktur. Gerçekten, deneyle kanıtlanmıştır ki, önceleri kabul edilemez sayılan ve şiddetle reddedilen düşünce alanındaki bir yenilik, sunulmakta direnilmişse hoş görülebilir, sonra olağan sayılabilir, en sonunda da

istenebilir. Belirli dönemlerde aracı olarak davranacak ve kendisi değiştikten sonra başkalarını değiştirecek etkili kişilerin de yar-dimiyle, karşıtlıkları yumuşatarak yeniliğin kabullenilmesine en fazla katkıda bulunacak olan zamandır.

KÜLTÜR YAYINLARI

Direncin en fazla olduğu alan kültür yayınlarıdır. Kültürden anladığımız ise, genel olarak kabul edilen anlamda, alışılmış bir artistik gelenekten doğan kültür eserleri, dramatik, sinematografik, müziksal, edebi, plastik yada koregrafik eserler; bu eserlerle ilgili yorum ve tartişmalardır. Bir çok Avrupa ve Amerika ülkesinde yapılan anketlerin sonuçlarına göre, köylüler ve işçiler - genel olarak, içinde yaşadığı aile ortamında bu kütürle tanışmamış olan herkes - bu tür yayına yabancı kalmaktadır. Bu izleyici topluluğu, çoğu kez, edebi, müzikal yada artistik yayınları izlemeyi reddetmektedir. Köylüler ve işçiler bu tür yayınların başkalarına, onu anlama yeteneğine sahip olanlara yönelik olduğunu düşünmektedirler.

Dramatik yayınlar daha belirsiz anlamlıdır. Hayal ürünü yayınlar televizyon seyircisinin ilke olarak en çok beğendiği türdür. Özel bir savı olmayan ticari filmlerin ve dizi filmlerin durumu budur. Ancak, bir «dramatik», küçük ekrana uyumlandırılan bir tiyatro piyesi yada filme yada videoya özgü araçlardan yararlanan bir eserdir. Bu «dramatik», anlaşılması için bilinmesi gereken bazı öğeleri kullanır; eserin düğüm noktası, yalnızca özel bir dünyayı tanımakla anlaşılabilir, evrensel bir değer olarak algılandığında temelden şaşırtıcı olan tarihsel durumlara, bir psikolojiye bağlanır. Biçim - anlatımda sürekliliğin yokluğu, kısaltmalar, geriye dönüşler, eylemin aşırı hızlılığı, yavaşlığı, ruhsal durumların ahlatımı yada tartişmaların eylemin yerini alması - bir engel olabilir. Çoğu kez edebi yada stilize olan dilin kendisi de sanıldığından çok daha fazla güçlük çıkarır.

Televizyon program sorumlularına sık sık halkı hor gördükleri eleştirisini yöneltir. Bu eleştiri bazen hak edilmektedir. Ancak bunu hak edenler yalnızca çoğunluğu beğenilerine esir olmaya ve televizyonun aldığı bu boş zamanda doyurulmayı bekleyen kolay eğlence gereksinimlerini utanmadan sömürmeye karar vermiş olanlardır. Bu eleştiri, özellikle Amerikan usulü ticari televizyon konu-

sunda ortaya atılmıştır. Bu tür ticari televizyonun amaçları gerçekten açıktır. Reklâm gelirini en yüksek düzeyde tutmak istiyorsa çok sayıda seyirciyi her an, özellikle de eğlendirerek, elde tutmak zorundadır. Aşağı yukarı her zaman azınlıkta kalan isteklere ve özellikle de «yüksek kültür» e yer vermemektedir. Ancak, bu tür televizyonun değişim içinde olduğunu kabul etmek gerekir. Bu tür televizyon, saygınlık yada güç kazanma isteğiyle, habere her zaman büyük kaynak ve çaba harcamıştır. Bununla birlikte eleştiriler yatışmamıştır.

Avrupa'da, kurumlardan birçoğunun kamu kurumu niteliğine sahip olması, onları aynı eleştirilerden koruyamamıştır. Bu belki de, çok sayıda ve çelişkili gereksinimleri karşılamak istediği ölçüde televizyonun istekleri arttırmış olmasındandır. Televizyondan aynı anda daha fazla eğlence, daha fazla haber, daha fazla kültürel yayın istenmektedir. Ülke olarak, kamu hizmeti gören televizyonlar verimlilik hesabıyla uğraşmak zorunda değildirler, fazla ilgi çekmenin yolunu araştırmak zorunda değildirler. Bununla birlikte, her zaman belirsiz amaçlara sahip olmuşlardır. Kendilerini kültürü değerlendirmeye iten bilinçleri ve izleyicilerinin öncelikle eğlenmek istedikleri gerçeği arasında sallanıp durmuşlardır. Kültürle eğlence arasında bir uzlaşma sağlamışlardır.

Ancak, televizyon bir okul değildir. Televizyon, bütün entellektüel düzeylerin, bütün toplumsal koşulların karıştığı, programlar arasında fazla ayırım yapmayan bir izleyici kitlesini dikkat göstermeye zorlayamaz. Öbür kitle haberleşme araçlarıyla yarışında, ilgi çekmek, izleyiciyi kendine çekmek istemektedir.

Televizyon bütün ailelere girmektedir ama dirençleri süpürecek ve alışkanlıkları kıracak bir sihirli güçle donatılmış değildir. Etkisi, çeşitli toplumsal kümelerde önceden var olan beğeniler ve reddetmeler yüzünden kırılmaktadır. Televizyon, algılamının içinde gerçekleştiği koşullarca da belirlenmektedir. Kabul etmek gerekir ki, dinlenme zamanı entellektüel çabadan çok zihinsel dinlenmeye elverişlidir.

Etkili olmak için, bir kültür eyleminin, izleyici gerçeğini, değişik eğitim düzeylerini ve dinlenme zamanında yayın yapan bir televizyonun karşılamak zorunda olduğu dinlenme gereksinimlerini göz önünde tutması gerekir. Batı Avrupa ülkelerinin birçoğunda,

televizyonların oldukça benzer program şemaları kabul etmelerinin ve çok kişinin televizyon izlediği saatleri kolay eğlenceye, habere ve bir kaç kültürel yayına - büyük röportajlar ve bazı dramatiklere - ayırmalarının nedeni izleyicilerini hor görmeleri değildir. Öbür yayınlar, ilgili azınlığın geri kalan izleyicileri rahatsız etmeden izleyebileceği geç saatlere bırakılmaktadır.

Kabul etmek gerekir ki, herkesi memnun etmeğe uğraşırken, televizyon çok hoşnutsuzluk yaratmaktadır.

HABER

Ne mutlu ki, kültür tüm sanatların baş eserleriyle sınırlı değildir. Kültürel bir eylemi yürütmek, insanın yaşadığı deneyi en büyük sayıda kişiye duyurmaktır. Daha açık bir deyimle, insanın geçmişteki ve şimdiki çok sayıdaki deneyini, öbürünün, yabancıнын, bizden uzakta olanın, siyasal demir perdeyle bizden ayrı olanın, dil siniriyle bizden ayrı olanın, toplumsal yada ırksal bir engelle bizden ayrı olanın uzak yada yakın deneyini; birey olarak ve bir toplumun üyesi olarak kendimizin deneyini duyurmaktır.

Geniş anlamda haber - yalnızca olayların ilişkisi olarak değil onların açıklanması, uyumlu ve anlaşılabilir bir sistem içine yerleştirilmesi, olayların insancillaştırılması anlamında - «dünyaya açılış» olduğu ölçüde, günümüzün dünyasında insanın deneyine katılmayı sağladığı ölçüde kültürel bir faaliyettir.

Haber, günümüzde televizyonda özel bir yer almıştır. Birçok ülkede, radyonun, magazinlerin hatta gazetelerin önüne geçerek, televizyon, haber kaynağı olarak başta gelmektedir. Birçok kişi için tek haber kaynağı durumuna gelmektedir. Ayrıca, saygınlık, yansızlık, çabukluk, siyasal sorunları anlaşılabilir kılma yeteneği açılarından öbür kitle haberleşme araçlarına üstünlük sağlamaya yönelmiştir. Gazeteler artık yalnızca sayı ve verdikleri haberlerin tamlığı açılarından üstünlük sağlamaktadırlar.

Televizyonun eyleminin, fakir ve geri çevrelerde bile etkili olduğu görülmektedir. Elbette, televizyon öncelikle eğlence ve dinlenme düşüncesine bağlıdır. İşçiler ve köylüler için ilk erdemi sıkıntıyı dağıtmasıdır. Fakat, onlar da televizyonun kendilerine bazı şeyler öğrettiğini, haberli kıldığını kabul etmektedirler. Televiz-

yonun «dünyaya açılan pencere» olduğu söylenirken bu yalnızca bir güzel görüntü yada ortak yer anlamında değildir. Klasik kültür yayınlarına, edebiyat, sanat, müzik programlarına karşı genellikle direnç gösteren köylü ve işçi izleyici, yabancı ülkelere, güncel magazinlere ayrılan yayınlara, bilimsel programlara, özellikle de tıp bilimine ayrılan programlara büyük bir ilgi göstermektedir. Bütün bu alanlarda, köylüler ve özellikle işçiler, kendilerini bilgisizliklerine boyun eğmeye zorlayan engellerle karşılaştıkları izleniminde değildirlir. Sanata özgü biçimcilik engeliyle karşılaşmamakta ve konuşulan dil, anlaşılabilir olması için yeterince günlük dil olarak görünmektedir onlara.

Bununla birlikte, haber alanında bile televizyon sert eleştirilerden kurtulamamaktadır. Güncel olayları dramatize etme, yerleşmiş değerleri gözden düşürme, zorbalığa öykünmeye itme ve karşı koyma hareketlerine değer verme eleştirileri yalnız Amerika Birleşik Devletlerinde yapılmamaktadır. Aynı şeyler Fransa'da 1968 Mayıs olayları sırasında, Almanya'da neo-nazi partinin başarı kazanması sırasında, Belçika'da dil kavgaları sırasında, İngiltere'de Ulster karışıklıkları sırasında söylenmiştir. Kısaca, televizyonun her yerde yıkıcı bir goşizmden hoşlandığı kuşkusuz ortaya atılmaktadır. Fakat, aynı anda, egemen ideolojilere köleliği, iktidar ve iktidardaki kişiler için gösterdiği hoşnutluğu da ileri sürülmektedir. Dünyaya gerçekten pencere açmadığı, yaşamın gerçeğini vermediği, hayal alemine kaçışa ittiği ve gerçeğin yapay bir görünümünü verdiği söylenmektedir.

Bununla birlikte, haber, televizyonun, gerçekleştirdiğinden meşru olarak en fazla memnun olacağı alanlardan biridir. Erdemlerinden hoşnut olunmuyorsa bunun nedeni kuşkusuz televizyonun egemen durumudur. Televizyonun inandırma kapasitesi konusunda yanılgıya düşülmekte ve ondan o ölçüde daha fazla korkulmaktadır. İktidara boyun eğmesinden ve bağımsızlığından aynı anda kuşku duyulmaktadır.

En büyük haber ve eğlence işletmesi durumuna gelerek, televizyon aşırı parlak bir güç görünümü vermektedir.

Başka yerlerde olduğu gibi Avrupa'da da televizyon kurumları, bazılarının olağanüstü olarak niteledikleri biçimde büyümeyi

sürdürmektedir. Durmaksızın üretimlerini arttırmışlar, personel sayısını çoğaltmışlar, prestij binaları yapmışlar, pahalı araç-gereçler geliştirmişlerdir. Uzun süre gelişme içinde olan vergi gelirleri, önceleri kaynaklarında sürekli bir artış sağlamıştır. Ancak, daha sonra sık sık reklâma başvurmak zorunda kalmışlardır. Kamu hizmeti gören kurumlar bile ticari çıkarların etkisinden kurtulamamıştır. İç bunalımlar pahasına, zenaatkârlıktan endüstri evresine geçmişlerdir. Üretimlerini, özel kesimden esinlendikleri modern işletmecilik yöntemleriyle rasyonalize etmeyi denemişlerdir. Standartlaşmış bir üretimin gerekleri ile özgün yaratıcılığın gerekleri arasında zor denge sağlayan görüntü endüstrisi olan televizyon daha çok eleştiri çeker duruma gelmiştir.

Pek kesin olmayan ancak ilginç psikolojik ayırtılar getiren bir sınıflamada, Amerikalı sosyolog Glick ve Levy, televizyon karşısında televizyon izleyicilerinin üç tür davranış gösterdiğini belirtmektedirler: Kabul, karşı çıkma ve seçme.

Kabul, programlar arasında seçme yapmaksızın, izlerken dikkat etmeye çaba harcamaksızın programları susamışlıkla izleyenlerin davranışıdır. Seçme, televizyonu günlük yaşamlarına en uyumlu biçimde sokabilenlerin davranışıdır. Bunlar televizyon yayınlarından düş kırıklığına düşmezler, çünkü fazla bir şey beklememektedirler. Olaylardan bilgi edinmek, öğrenmek ve çoğu kez eğlenmek için kendilerine uygun gelen programları seçmeyi bilirler. Ama, özlediklerini bulamayınca, suçlamadan, alıcılarını kapatmakla yetinirler. Karşı koyucular öbürlerinden belki daha az izlerler televizyonu ama çok daha serttirler televizyona karşı. Bunlar, televizyonu aile ortamıyla bir tutan yeni yetmeler, televizyonun düşünce çelme denemelerini ve sunduğu kötü zorbalık örneklerini bağışlamayan ana-babalardır. Bunlar, bu «koşut okul» dan çekinen eğitimciler, kendi beğeni ve değerlerinin kurallarını «başkalarına» isteyerek kabul ettirecek olan aydınlardır.

Davranışların zamanla değiştiğini eklemek gerekir. Heyecanlı bir kabul seçme davranışına, kaderciliğe hatta düş kırıklığı yaratan görüntülerle öfkelenen karşı koyma davranışına dönüşebilir.

Hoşnutsuzluk kümesi büyümektedir. Bu durum, her zaman televizyon izleme süresinin azalması ile sonuçlanmamaktadır

(Amerika Birleşik Devletlerinde, yayın saatlerinin çoğalmasından gelen sürekli bir artış bile vardır). Ayrıca, hoşnutsuzluk, çoğu kez açıkça çelişkili yargılamalarla kendini göstermektedir. 1950-1970 yılları arasında halkın davranışlarındaki değişimleri ölçmeye çalışan büyük bir anket (3) şunu ortaya koymuştur: Gazetelerle, dergilerle, radyo ile karşılaştırıldığında televizyon, en çok eğlence sunan, en tam, en hızlı, en zeki ve en nesnel haberi veren, eğitim için en fazla yayın yapan araç olarak kabul edilirken; aynı zamanda birçok kişi televizyonun günden güne daha kötüleştiğini düşünmektedir. Görülüyor ki, en büyük hoşnutluğu yaratsa bile en çok eleştiriyi (özellikle en çok okumuşların eleştirisini) televizyon ortaya çıkarmaktadır.

TEKELİN SORUMLULUKLARI

Giderek daha sık biçimde, televizyonun hatalarının kaynağı yayın tekelinde bulunmaya başlanmıştır. Gerçekten, Avrupa'da, her ülkede bir yada iki kurum görüntüler üzerindeki tüm haklara sahip bulunmaktadır. Fransız televizyonunun yapısını incelemekle görevli Parlamento Komisyonunca hazırlanan Paye raporuna göre, tekel O.R.T.F. gibi «televizyona ilişkin hakların tümünü ellerinde toplaması nedeniyle yönetimini güçleştirecek boyutlara ulaşmış» bir işletme ortaya çıkarmıştır; tekel «düşünce çeşitliliğinin anlatımına bir engeldir»; tekel «hükümet tezlerine aşırı boyun eğme sonucunu doğurur ve çaba gösterme eğiliminde olmaz».

Benzer eleştiriler, özel çıkarlarca hoşnutlukla abartılarak, İngiltere'de daha önce ortaya atılmış ve 1954'de B.B.C.'ye koşut bir ticari televizyonun kurulması sonucunu getirmiştir. Ancak, Parlamentoca radyo-televizyonun sorunlarını incelemekle görevlendirilen Pilkington kurulu, 1959'da, yeni bir televizyon kurma girişiminin, benzerlikleri farklılıklarından daha fazla olan iki güçlü kurumu karşı karşıya koymakla sonuçlandığını ortaya çıkarmıştır. Biri kaynaklarını reklâmdan, öbürü vergilerden sağlamakla birlikte ikisi de benzer amaçlar edinmekte ve aynı alanda savaşmaktadır. Bağımsız televizyon biçimi, gençleştirmeye, daha çok cesaret vermeye, kuruluştan daha az tasalanmaya katkıda bulunmuştur

(3) Robert T. Bower, **Television and the Public**, New-York, 1973.

ama B.B.C.'yi ciddi yayınlarını azaltmaya ve popüler programlara daha fazla ağırlık vermeye de zorlamıştır.

Almanya'da, kanaları paylaşan iki kuruluş, bölgesel yapıdaki A.R.D. ve federal düzeydeki Z.D.F., görünüşte karşıt, temelde ise aynı nitelikte programlar sunmaktadır. Öbür Avrupa ülkeleri tekel durumunu korumuşlardır. Bunların birçoğu, değişik kanallardan az çok özerk yayınlar yaparak izleyiciye seçme olanağı vermedi ve böylece çeşitlilik yaratmayı denemişlerdir. Ancak çoğu kez, bu seçme olanağını kitle televizyonu sınırları içinde tutmuşlardır.

Demek ki, televizyonun eylemini değiştirmek için tekele düzen vermek yeterli değildir. Bütün eleştirilere karşın Avrupa'da tekel ilkesinin korunmasının nedeni şudur: Siyasal sorumlular, aynı ölçüde güçlü, dev ama arkasında kaygılandırıcı etki kümelerinin, karanlık siyasal isteklerin saklanabileceği ticari çıkarların elinde olacak özel kurumlar yararına tekeli parçalamaktan çekinmektedirler. Teknik zorunluluklar nedeniyle -frekansların sınırlanması- tekelden cayma, kamu kurumlarının kötü yanlarını aynen taşıyan ama aynı genel yarar güvencelerini sağlamayan benzer televizyonlar yaratmaktan başka sonuç vermeyecektir.

Amerikan örneği bunu çok iyi kanıtlamaktadır. Televizyon, Amerika'da, F.C.C.'ce (Federal Communications Commission) gerçekleştirilen bir denetimle yumuşatılmış bir özgürlük rejiminde gelişmiştir. Bu gelişme, temelde ticari çıkarlarla davranan özel istasyonlardan oluşan üç büyük kanalın oligopolcü egemenliğiyle sonuçlanmıştır. Çok fakir, çok zayıf, (1967'den beri faaliyette bulunan Corporation for Public Broadcasting'in - C.P.B - eşgüdüm sağlayıcı eylemine karşın) çok yalnız, kültürel uğraşlarına çok dar alanda dalmış olan ve bu nedenle de ticari istasyonların demagojisiyle etkili olarak yarışmayan eğitim istasyonları özel televizyonları tehdit etmemektedir.

DEMOKRATİK BİR TOPLUMDA NESNEL BİR HABER

Amerikan televizyonunda haber sık sık gerçek niteliklere sahip olsa da, demokratik bir toplumda televizyonun en doyurucu biçimde çalışma koşullarını sağlayan, gerçek iktidarların gizli ve denetimsiz sorumluluklara bağımlı kalabileceği özel işletmeler değil,

kamu kurumlarıdır. Çünkü, televizyonun tekgüçlü olmadığı gerçekte de, her gün her ortama girdiği göz önünde tutulunca, eylem olanakları hafife alınamaz. Bu nedenle, bir demokraside, televizyona özellikle olanaklarını kötüye kullanamayacağı bir yapı kazandırmak gerekir. Bu yapının, televizyona yalnızca siyasal iktidar karşısında değil, aynı zamanda televizyon aracılığıyla ülkenin siyasal davranışı üzerinde baskı yapmayı deneyecek her kümeye karşı da bağımsızlığını sağlaması gerekir. Bir bakanlığın uzantısı olacak bir kurum elbette düşünülemez; çünkü, bu durumda özerkliği görüntüde kalır ve siyasal iktidara bağımlılığı kaçınılmazdır. Çoğu kez, batı demokrasilerine yarım yüzyıldan beri B.B.C.'nin sunduğu modele başvurulmaktadır: Bağımsızlığını güvence altına alan bir metne dayanan çoğulcu, nesnellik kaygısı taşıyan, özellikle Parlamento organları aracılığıyla kamu oyunun denetiminde bir kurum. Ya da, aynı kurum içinde siyasal yada felsefi düzeyde açıkça tavır takınan kuruluşları, bunlara temsil edicilikleri ölçüsünde anlatım özgürlüğü sağlayarak, barındıran Hollanda televizyonu örneğine başvurulmaktadır.

Televizyon, yöneldiği topluma bazı yanlışlıklar yada boş düşünceler üzerinde bilinç kazandırmaya çaba harcadığında; efsaneleri yıktığında; topluma, bildiğinden daha geniş gerçekleri tanıttığında; öbür insanları tanıttığında; içinde yaşadığı dar gerçekleri, belki daha evrensel gerçekleri kabul etmek için, aşmaya götürdüğünde üstün bir kültürel rol oynar. Sürekli olarak bilinçlendirme çabasında olan bir açıklama ve aydınlatma olarak düşünülen haber, o güne dek, ahlaki, psikolojik ve siyasal düzeyde kazanılmış olan gerçeklere karşı koyma sonucunu da doğurabilir. Haber işlevinin etken olarak yürütülmesine bağlı olan bu yanlış, yalanı giderme işlevinin iktidarca her zaman hoşnutlukla kabul edilmemesi olağandır. Bu durumda televizyon, hem televizyonda -bilinçli yada bilinçsiz- egemen ideolojilerin hizmetinde gerici bir güç görenlerce hem de yürürlükteki yapı içinde yer alan ve değişiklik getirebilecek herşeyden korkanlarca eleştirilmektedir.

Değişik ufuklardan gelen bu benzer eleştiriler televizyonun gücüyle açıklanabilir. Televizyonun gücü, öbür kitle haberleşme araçlarından daha tam kalmıştır. Her zaman en geniş izleyici kitlesine seslenmeyi denerken, yalnızca haber alanında değil eğlence

ve kültür yayınlarında da çok sayıda kişiyi hoşnutsuzluğa düşürmektedir.

KİTLE TELEVİZYONUNDAN KÜME TELEVİZYONUNA

Televizyonun çevresinde dünya değişmektedir. Oysa televizyon, şimdiye dek yeterince değişmeyi başaramamıştır. Kuşkusuz, şimdiden zamanının bir bölümünü ortak beğenilerle birleşmiş özel kümeler için yayına ayırmaktadır. Ancak, bu yayınlar, çoğunluğa yönelen yayınlara göre ikinci derecede kalmaktadır. Özselci dilekler ortaya çıkarken, televizyon başlangıcındakine çok yakın bir durumda bulunmaktadır: Bir kitle haberleşme aracı. Çeşitli güçlüklerin, televizyonun gerçek çeşitleme olanaklarını frenlediği bir gerçektir: Önce kullanılabilir frekansların sınırlı olmasından doğan teknik güçlükler; sonra ekonomik güçlükler - çünkü, kurumlar yayının masraflarından bunalmış durumdadır ve bu durum yayınlarını çoğaltmayı engellemektedir - ; son olarak da tekeli bozulmadan koruma kaygısından gelen kurumsal güçlükler.

Ancak, yeni teknikler ortaya çıkmıştır: Telli televizyon (4) ve videogramlar. Bu yeni teknikler, çeşitli kümelerin isteklerini daha iyi yanıtlama, izleyicilerle daha somut ilişkiler kurma ve belki de özledikleri katılma olanağını onlara verme yolunda televizyona olanaklar sağlayacak niteliktedir.

Basın şimdiden çeşitlenmiştir. Eylemini genel eğilimli günlük yada süreli yayınlarla daha az; her biri, özel çıkarları olan kümelere uyumlandırılmış çok sayıda organla daha fazla yürütmektedir. Sinema artık Hollywood dönemindeki gibi emperyalist amaçlı büyük endüstri değildir. Üretimi belirli amaçlı seyirci için yapmaktadır. Radyo, genel eğilimli yayınlarına azınlık için programlar eklemektedir.

Tel üzerinde kanalların çoğaltılması, televizyona kitle haberleşmesi evresine geçme olanağı sağlayacaktır. Bununla birlikte, tehlikeli düşlere düşmekten sakınmak gerekir.

- (4) Fransızca «la television de cable» yada kısaca «le câble», İngilizce «cable television» deyimlerinin karşılığı olarak kullandığımız «telli televizyon» sistemi, televizyon yayınının elektro manyetik dalgalarla değil de abonelere belirli bir merkezden kablo döşenerek ulaştırıldığı sistemdir (Çevirenin notu).

Amerikan Sloan Komisyonuna inanılırsa, kanalların çoğaltılması, görsel-duysal haberleşmeyi kökten değiştirmeye yetecektir. Çünkü, kanallardan her biri, uzmanlaşarak, özel kümelerin isteklerini yanıtlayabilecektir. Sözelimi, sürekli sinema yayını ile eğlence kanalları; yalnızca maçları yayınlayan spor düşkünleri kanalları; opera, konser, tiyatro amatörleri için kültürel kanallar; sürekli haber kanalları; hizmet kanalları; çocuk yada yetişkin için eğitim kanalları; çoğulcu yada partizan siyasal kanallar; halka açık kanallar. Böylece, içinde büyük tirajlı gazeteleri, bölgesel yada yerel gazeteleri, beğeni ve çıkarlara göre uzmanlaşmış magazineri, düşünce gazetelerini barındıran yazılı basını örnek alacak bir bolluk televizyonu gerçekleşmiş olacaktır. Televizyon kanalları da aynı biçimde çeşitlenecektir. Masraflar reklâmla, izleyici aboneleriyle yada yayın aboneleriyle karşılanacaktır. Kanallar, ekonomik olarak ölçülebilir gerçek gereksinimleri karşıladığı ölçüde yayın yapacaklardır.

Gerçekte, yazılı basında, liberal bir ideal olan arz ve talep arasında tam uyum sağlama idealine ulaşılmış değildir. Yazılı basının tüm dünyada karşılaştığı sürekli bunalım bunun kanıtıdır. Televizyonda, mutlak liberalizm çoğunluğa yönelik eğlence programlarının telli televizyonda çoğaltılması sonucunu doğurabilir. Çünkü bunlar en çok gelir getiren programlardır. Böylece, geleneksel televizyonla rekabet yaparak, telli televizyon daha özentili yayınlara ilgisini daha da azaltabilir.

Öte yandan, yeni kanallarda tümüyle kültüre adanmış yayınlar yaptıracak otoriter bir ideoloji de düş kırıklığı yaratabilir. Avrupa'da, radyoda «üçüncü program» deneyi ile arzın talebi zorunlu olarak yaratmadığı öğrenilmiştir. Bir kültürel besinin istenilmesi ve özümlemesi için onun önerilmesi yetmemektedir. Kültür ayrımı tutucudur: Kazanılmış pratikleri ve geleneksel redleri onaylama yönelimi gösterir. Başlangıcından beri radyo «üçüncü programları» çok az dinleyici toplayabilmiştir ve dinleyici sayısı zamanla çoğalmamıştır. Bu dinleyici kümesi de kentlerde oturan, sınırlı toplumsal katmanlardan gelen ve daha önceden kültürle ilgili kişilerden oluşmaktadır. Üçüncü programlar, kültüre gerçekten yeni dinleyicilerin katılmasını sağlamayı başaramamışlardır. Aynı şekilde, Birleşik Amerika'da, eğitim televizyonları, zaten eğitim görmüş olan çok az sayıdaki izleyiciyi çekebilmişlerdir.

Bu nedenle, tekbiçim (homojen) kültürel program arzı yeni bir izleyici kümesinin kendiliğinden izleyiciler arasına katılmasını sağlayamamaktadır. Bu tür program arzı kültürün demokratikleşmesi sonucunu doğurmayacaktır. Kuşkusuz, bu programlar bazı bekleşileri yanıtlayacaktır. Bazı eleştirileri yatıştıracaktır. Ama özellikle kültürlüleri yetiştirecektir. Aynı şekilde, kültürel kapsamlı videogramları satışa sunmak, onların alınması için yeterli değildir. Videogramlar kitap gibidir ve kitapçılar felsefi denemelerin polisiye romanlardan daha az satıldığını uzun zamandan beri bilmektedirler. Bazıları, seçme olanağının çoğalmasının en' kolay, en çekici olandan yana rol oynamasından ve mesaj enflasyonunun, Sociodynamique de la culture (1967) adlı yapıtında Abraham Moles'ün değindiği «mozaik kültür» ün (kötü hazmedilen, karmaşık birimlerin yan yana getirilmesinden oluşan bir kültür) yaygınlaşmasına daha çok katkıda bulunmasından çekinmektedirler.

Amaçları çeşitlenmiş bir küme televizyonu için, göz önünde tutulacak daha kaçınılmaz gereksinimler vardır. Bu anlamda, Birleşik Amerika ve Kanada'da girişilen ilk telli televizyon deneyleri uyarıcıdır. Bu deneyler şunu açıkça ortaya koymaktadır ki, öbür kite haberleşme araçları zayıfladığında, yeni teknikler hemen bir rol oynamaktadır.

Ne basının ne yerel radyonun bulunduğu bir kentte, telli televizyon bir bekleşisi yanıtlar: İnsanlara çok yakın olaylara ilişkin günlük haberleri sunar.

Hertzien televizyonun (5) değişik ölçülerde merkezileşmiş olduğu Avrupa'da, tekelden ayrı yerel bir telli televizyon izleyicisine daha yakın olabilir, en yakından ilgili olduğu konularda izleyicisine doğrudan seslenebilir.

Demek ki, yeni teknikler, öbürlerinin yüklenmediği bazı işlevleri görerek yada daha üstün bir etkililik göstererek yararlılığını kabul ettirebilir. Hizmet gördüğü zaman yeni tekniklere başvurulur: Sözelimi, yönetime, toplumsal yada tıbbi sorunlara ilişkin pratik haberler verdiğinde; çıraklığa ilişkin kullanışlı el kitapları sağladığında...

(5) Hertzien televizyon, ses ve görüntüyü televizyon alıcısına elektro manyetik dalgalarla ulaştıran televizyon sistemidir (Çevirenin notu).

Yeni teknikler belirli bazı dönemlerde de kendini kabul ettirebilirler: Sözelimi, seçim dönemlerinde, propaganda yada tartışma mesajlarını uzun süreler boyunca iletmek için çok sayıda kanal harekete geçirilebilir; çok sayıda siyasal kişiye söz verilebilir ve böylece onlar temsil ettikleri halkla doğrudan ilişki kurabilirler.

Ancak, yeni teknikler, geleneksel haberleşmenin dışında kalan yada bırakılan bazı izleyicilere yönelerek daha sürekli ve daha derin gereksinimleri yanıtlayabilirler. Gerçekten, herkesi hoşnut etmek isteyerek, klasik televizyon çoğu kez bir ortak belirleyici kabul eder: Tam olarak bilincine varmadan, yayınların büyük çoğunluğunu kentte yaşayan insanların beğenilerine, orta derecede kültürlü kişilere, yetişkinlere uyumlandırılmış bir modele göre biçimlendirir.

Telli televizyon için ilk isteklerin, kendilerini sermayece alaya alınmış duyan kırsal kümelerden, kendilerini yadsınmış duyan ve kendilerinden söz edilmesini isteyen yerel topluluklardan gelmesi rastlantı değildir.

Atlantik ötesinde, geleneksel televizyona çok az girebilen etnik toplulukların gereksinimleri daha da ivedilik kazanmıştır. Kuşkusuz, söz konusu olan, nüfusun tümüne göre azınlıklardır ama bu azınlıklar bazen büyük kümeler oluşturmaktadır. Birleşik Amerika'da, siyahlar, ikinci derecede kalacak bir katılma dilenmektense basında, radyoda ve artık televizyonda kendi öz haberleşme ağlarını kurmayı yeğlemektedirler. Bazı New-York televizyon kanallarının tanıtma broşürlerinde, Harlem'den kendi sorunları üzerinde siyahlıların yaptıkları yayınları ima eden bir Siyah Güç Televizyonundan söz edilmektedir. Bunun yanında, bir Çin Gücünden, Yahudi Gücünden, İtalyan Gücünden de söz edilmektedir, çünkü aynı kanalda bütün bu dillerden yayın yapılmaktadır ve bu yayınlar tekbiçim kümelerce özlenen yayınlardır.

Avrupa'da etnik, kümeler daha az önemlidir. Ancak, birçok ülkede, kökenlerini korumak isteyen göçmen işçiler koşut televizyon için bütünüyle hazır izleyici kitlesini oluşturabilirler.

Bununla birlikte, en kötü koşullar içindeki kümeler kablo üzerinde «kendi» televizyonlarını bulsalar bile onu her zaman izleyemeyebilirler. Maddi engeller çıkar karşılına. Bu kümelerin tele-

vizyon alıcısı yoktur, çünkü hâlâ çok pahalıdır yada mahallelerine henüz kablo döşenmemiştir.

Buna karşılık, gençler (yalnızca çocuklar değil büyüklerin televizyonuna karşı en eleştirici ve en kuşkulu olan yeni yetmeler) hemen elde edilebilir bir izleyici kümesi oluşturlar. Birleşik Amerika'da, gençler şimdiden yeni programların gerçekleştirilmesinde çok dinamik bir rol oynamaktadırlar. Hatta kadınlar da ve yalnızca Kadınların Özgürlüğü yanlıları değil öbür kadınlar da artık gençler gibi rol oynamaktadırlar.

Öte yandan, «marjinal» denilen kümeler de, kendilerini ilgilendiren yayınlar için küçük izleyici kümeler oluşturmaktadırlar: New-York televizyonunun bir kanalında, düzenli bir yayın homoseksüellere ayrılmıştır.

Demek ki, şimdiye dek, yeni teknikler bazı işlevler için, bazı özel koşullarda ve bazı izleyici kümeleri için özlenen ve beklenen tekniklerdir. Kuşkusuz, başka gereksinimler de vardır ama çoğu kez bunlar bilincine ulaşılmamış ve oraya atılmamış olarak kalmaktadırlar.

Kültüre katılma, artık günümüzde kültürel metaların tüketimiyle bir tutulmamaktadır. Kültüre katılma özerk bir söz alma, kişisel karışma ile özdeşleştirilmektedir. Kültüre katılma, anlatım araçlarına genelleştirilmiş bir giriş olanağı varsayar. Oysa, her yerden çok görsel-işitsel alanda bu araçların çoğunluğu bir konuşucu ve yaratıcı azınlığın elindedir. Televizyon, haberleşme araçlarının en otoriteri olarak kalmıştır.

Bununla birlikte, katılma, tüm sorunların tarışılması, karar alma isteği, günümüzde bir çeşit siyasal-edebi ortak alan da olsa, belki de söylendiği kadar derinlemesine ve genel olarak duyulmamaktadır. Bunalım dönemleri ve herkesin kendisini ilgili saydığı sorunlar dışında, sonradan suçlamak pahasına, katlanmak davranmaktan daha elverişli sayılmaktadır. Kanada ve Birleşik Amerika'da geçirilen bir çok deney, topluluk telli televizyonunun herkesçe söz almak» için istenmediğini kanıtlamaktadır. Başlangıçta, topluluk televizyonu, daha önceden toplumsal faaliyetlere girmiş kişiler, haberleşme araçlarına alışık ve kuşkusuz geleneksel televizyonu özledikleri kadar kullanamamanın sıkıntısını çeken li-

derlerce ele geçirilmiştir. Gerçekte, bunlar, kendilerini tanıyan ve kendilerine inanmış olanlara daha önceden söylediklerini yeniden söylemek için yeni bir kürsüye koşmaktadırlar. Hiyerarşilerin kırılması ve farklı düzeylerin yıkılması için «tel» in varlığı yetmemektedir.

Bir küme televizyonunun sosyo-kültürel bölmeleri güçlendirmeye katkıda bulunma olanağı da vardır. Farklı programlar, aralarında hiçbir ilişki bulunmayan sınırlı kümelere yönelirse, bu programlar küçük kapalı devreler oluştururlar yalnızca. Ancak bir düş olan katılma televizyonu yerine birbirinden kopuk «bin ayrı birimli» bir televizyonun doğuşunu görmekten korkulabilir.

Öte yandan, özerk yayın hücrelerinin çoğalmasının bütün kuralları ortadan kaldırmayacağı açıktır. Faaliyetler, açık oldukları anda, kurallara uymak zorundadırlar. Sınırlı devreli bir televizyonda kurallar kitle haberleşmesindeki kuralların aynısı değildir. Bunlar topluluklara bağlı olarak değişecek ve bazen daha liberal, bazen daha katı olacaklardır.

BİR YÖNETİM MODELİ

Hertzian televizyonların yönetimi için kendini kabul ettirmiş olan geleneksel modellerin - ne özel kuruluşların özgür rekabeti, ne kamu kurumları tekeli - artık uygun düşmediği açıktır. Oyuna yeni tekniklerin girmesi geleneksel yönetim modellerini modası geçmiş kılmaktadır.

Birleşik Amerika'da ve Kanada'da, görüntünün özgür dolaşımı artık yalnızca kuramsal bir kavramdır. Yasaklamalarla, sınırlamalarla, özendirmelerle, yükümlülüklerle düzenlemeler çoğalmaktadır. Deneylerle görülmektedir ki, General Motor'un ünlü formülünün tersine çevirip söylemek gerekirse, büyük geleneksel televizyon ağlarına ve güçlü telli televizyon şirketlerine uygun düşen, her zaman Amerikan toplumuna en yararlı olan değildir. Telli televizyonun ticari çıkarların egemenliğinden kurtarmak tasarlanmakta, gelişmesi için gerekli kaynaklar sağlanmak istenmekte, geleceğini güvence altına alacak bir kamu yararlılığı statüsü incelenmektedir.

Avrupa'da tekellere karşı çıkılmaktadır. İlkelerden çok yönetimin etkililiği ve finansman nedenleriyle, tekeller tüm yeni tekniklerin yükünü - onları içinde eriterek - üzerine alma yeteneğinden yoksundurlar. Ayrıca tekel, en az gözetlemeyle özgürce dolaşan ve yakında uydu aracılığıyla doğrudan dağıtımı yapılacak olan videogramca sınavdan geçirilmektedir.

Ancak, tüm çıkarların eşgüdümünün alacağı biçimler yeni tekniklerin niteliğine bağlı olarak değişecektir.

Telli televizyon için, kamu hizmetinin amaçlarıyla yerinden yönetimin gereklerini ve belli bir örgütlenme esnekliğini bağdaştırmayı deneyen bir kurumsal model önerilecektir.

Avrupa'da, ortak antenlere dayanan küçük sistemler bir yana bırakılırsa, telli televizyonun teknik altyapısının mükliyeti ya PTT gibi kamu kurumlarının, ya belediyelerin, ya özel şirketlerin -örneğin elektrik- ya da yerel ve bölgesel yetkililerin katıldığı karma şirketleridir. Her durumda, Atlantik ötesinin deneylerini göz önünde tutmak ve kabloyu işletenin yeni yayınları işletmemesini öngörmek uygun olur. Amerikan formülüyle, kablo ortak taşıyıcı (common carrier) olmalıdır. Kablo işleticisi, ekleme masraflarını kullanıcılara ödeterek, abone ücretlerini toplayarak ve kanalları kiralayarak yatırımlarını verimli kılabilir. Kârının karşılığı olarak da, topluluğun ve kent yetkililerinin kullanımına bedelsiz birkaç kanal bırakmalıdır.

Yayıncıların sorumluluğu, değişik formlere göre kurulabilecek bir sorumlu işletme kurumunda olmalıdır. Ancak, yerel düzeyde küçük otoriter televizyonlar oluşması istenmiyorsa, bu kurumun çoğulcu temele oturması gerekir. Kuruma, dengeli bir biçimde yönenin siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel eğilimlerinin temsilcileri katılmalıdır. Kurumda basın da yer alması özenlidir. Hertzian televizyon kurumu da söz konusu kurumda yer almalıdır, çünkü önemli bir rolü olacaktır: Başlangıçta üretimde yardımcı olmak zorunda kalacaktır. Bir çok bölgede deneylere katılma durumunda olacağından, deneylerinden herkese yararlı dersler çıkartacaktır. Programların nitelikli olmasını ve yapılan hizmetlerin tamamlayıcılığını sağlamak için, yeni istasyonlar üzerinde bir çeşit vasıllık yapacaktır.

Kurumların alacağı hukuksal biçim karma ekonomik şirket olabileceği gibi kazanç amacı gütmeyen dernek de olabilir. Her durumda, telli televizyonun ikinci neslinde, özgün programların - sürekli eğlence programları dışında - çok para getirmediği kanıtlanmış görünmektedir. Programlar, çoğu kez sınırlı kümelerin toplumsal gereksinimlerini karşılamaları ve izleyicinin dikkatini korumak için yeterli bir düzeye ulaştırılmaları isteniyorsa, bağımlı olarak pahalı olacaklardır. Demek ki, yerel yetkililer olağan olarak bir role sahip olacaklardır çünkü mali destekleri kaçınılmaz olacaktır.

Ülkeden ülkeye, reklâma izin verilecek yada verilmeyecektir. Reklâm yayını engellenemiyorsa, reklâmın basının yararlarına zarar vermemesi, hertziyen televizyonun reklâmlarıyla rekabet etmemesi ve özellikle programların kapsamını asla etkilemeden programlara kaynak sağlaması gerekir.

Çeşitli kanalların verimliliği izleyicilerin gereksinimlerine göre değişebileceğinden, yerel düzeyde öngörülen işletme kurumu programların tümü üzerinde yetkili olmalıdır. Bu kurum, konuya göre -eğitim, haber, hizmet, vb.- danışma kurullarının yardımını görecektir. İşletme kurumunun temel rolü çoğulculuğu kollamak, kaynakları toplamak ve eylemini denetleme yetkisine sahip bir Görsel-İşitsel Haberleşme Kurulunun belirleyeceği genel amaçları somut biçimde gerçekleştirmek için bütün girişimlerde bulunmak olmalıdır.

Çünkü, görsel-işitsel aracın yaşamına katılacak çok sayıda kurumun özgür davranışına güvenilemez. Öte yandan, global bir görsel-işitsel araç politikası otoriter biçimde belirlenemez. Bu politika, etkili biçimde davranabilmek için ilgili tüm ortamlardan kaynaklanması gereken bir makamca hazırlanmalı ve önerilmelidir. Bu makam yasal hükümler öneren bir danışma organı, uygulama alanlarında düzenleme organı, kurumlar ve çıkarlar arasında uyum sağlayıcı ve denetleyici bir organ olmalıdır. Amaçların ve genel bir görsel-işitsel araç politikasının araçlarının belirlenmesi görevi bir Haberleşme Kuruluna verilmelidir.